

Masterplan Ruimte voor de Vecht

De verbindende kracht van de Vecht

2020

Ruimte voor de
Vecht

Masterplan Ruimte voor de Vecht

De verbindende kracht van de Vecht

1.	Ruimte voor de Vecht in vogelvlucht	4
1.1.	Ontstaan Ruimte voor de Vecht in vogelvlucht: van 1994 – 2019	
1.2.	Partners binnen de netwerkorganisatie	
1.3.	Wat verbindt ons?	
1.4.	Masterplan als leidraad	
2.	Onze visie: De verbindende kracht van de Vecht	8
2.1.	Intrinsieke verbondenheid	
2.2.	Landschap als inkomstenbron	
2.3.	Integrale gebiedsgerichte aanpak	
2.4.	Onze missie	
2.5.	Onze strategie: Beschermen, Benutten en Beleven	
2.6.	Onze pijlers	
3.	Halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050	12
4.	Pijler 1: Klimaatadaptatie en waterveiligheid	17
5.	Pijler 2: Natuurontwikkeling en verbeteren biodiversiteit	20
6.	Pijler 3: Verduurzaming van de landbouw en sociaaleconomische ontwikkeling	23
7.	Pijler 4: Duurzaam gastheerschap en aantrekkelijke leefomgeving	27
8.	Kansen en aandachtspunten per deelgebied	31
8.1.	Bovenloop Vecht	
8.2.	Middenloop Vecht	
8.3.	Benedenloop Vecht	
9.	Realisatie	38
10.	Proces en organisatie	41

Inleiding

Nu Ruimte voor de Vecht is doorontwikkeld van een provinciaal programma naar een netwerkorganisatie, is besloten om het Masterplan uit 2009 ook te actualiseren. De ambities die in 2009 zijn vastgesteld, zijn nog altijd van toepassing. De actualisatieslag op het Masterplan kan gezien worden als verdieping van de pijlers waterveiligheid, natuur en sociaaleconomische groei die ooit zijn vastgesteld. De geactualiseerde visie van Ruimte voor de Vecht houdt nadrukkelijk rekening met de ontwikkelingen en opgaven die het Vechtdal de komende periode kan verwachten.

Colofon:

Realisatie: Ruimte voor de Vecht

Fotografie: beeldbanken Ruimte voor de Vecht en provincie Overijssel, Cloudshots, Rob Elfring, Gerard van Weerd en Paul Paris

Vormgeving: Nu reclame

Meer informatie? Kijk op www.ruimtevoordevecht.nl

Contact: info@ruimtevoordevecht.nl

Partners:

Ruimte voor de Vecht in vogelvlucht

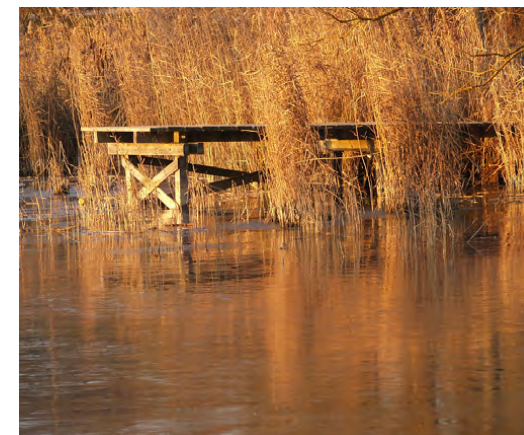
1.1 **Ontstaan Ruimte voor de Vecht in vogelvlucht: van 1994 – 2019**

In 1994 hebben diverse overheden en maatschappelijke organisaties met elkaar afgesproken, dat zij in het kader van gebiedsgericht beleid Vecht-Regge graag willen samenwerken. In 1997 is door Rijkswaterstaat, waterschappen en de provincie Overijssel een toekomstvisie voor het Nederlandse deel van de rivier de Vecht opgesteld, de zogenaamde Vechtvisie. De combinatie van de Vechtvisie en het gebiedsperspectief bood goede aanknopingspunten voor de Vecht als drager voor een brede gebiedsontwikkeling van het Vechtdal. In 2005 is in opdracht van de provincie Overijssel een studie uitgevoerd naar de mogelijkheden van deze gebiedsontwikkeling. Het resultaat, 'De levende Vecht', is in 2007 gepresenteerd. In datzelfde jaar hebben acht overheden uit Duitsland (Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen) en Nederland onder aanvoering van toenmalige waterschap Velt en Vecht een grensoverschrijdende samenwerking opgezet om de Vechtvisie uit 1997 te actualiseren en te internationaliseren.

Om al deze initiatieven te richten, te inspireren en te versnellen heeft de provincie Overijssel in 2007 het initiatief genomen tot het programma Ruimte voor de Vecht. In het najaar van 2008 is het Masterplan Ruimte voor de Vecht bestuurlijk vastgesteld binnen gemeenten, waterschappen en provincie. Dit bestaat uit een visie op het Vechtdal, een uitvoeringsprogramma en een samenwerkingsovereenkomst.

Sinds 2009 hebben diverse overheidsorganisaties en maatschappelijke belangenorganisaties samengewerkt aan het programma Ruimte voor de Vecht. De samenstelling van deze partners is in de periode van 2009 – 2019 gegroeid. Onder regie van provincie Overijssel werkten ze aan de veiligheid van de Vecht, de ontwikkeling van de natuur en de sociaaleconomische versterking van het Vechtdal.

In 2018 is besloten om Ruimte voor de Vecht als provinciaal programma te stoppen en verder te gaan als netwerkorganisatie. Provincie Overijssel, gemeenten Hardenberg, Ommen, Dalfsen en Zwolle, waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta, LTO Noord, Natuur en Milieu Overijssel (NMO), Overijssels Particulier Grondbezit (OPG), Staatsbosbeheer, MarketingOost en VNO NCW hebben als partners aangegeven dat zij de samenwerking zeer waardevol vinden en blijvend willen investeren in de Vecht en het Vechtdal. Deze intentie hebben zij bekrachtigd in een samenwerkingsovereenkomst voor een netwerkorganisatie.

1.2. Partners binnen de netwerkorganisatie

De netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht versterkt de verbondenheid van de partners, ondernemers en bewoners in het Vechtdal. De dertien partners zijn overheidsorganisaties en maatschappelijke organisaties die al ruim 10 jaar samenwerken aan de gebiedsontwikkeling in het programma Ruimte voor de Vecht, waarbij integraal, grensoverschrijdend en toekomstgericht de sleutelwoorden zijn. Door samenwerking tussen maatschappelijke (belangen) organisaties, kennisinstellingen, ondernemers en overheid, op landelijk en regionaal niveau, behouden en versterken we het bijzondere karakter van het Vechtdal en stimuleren we versnelling en innovatie.

Samen investeren in het Vechtdal

Alle partners binnen Ruimte voor de Vecht hebben een eigen belang, maar zien ook de opgaven in het gebied als een gedeelde verantwoordelijkheid. Wij betrekken de ondernemers en bewoners uit het gebied bij de invulling van onze integrale gezamenlijke visie voor het Vechtdal. Samen investeren wij in tientallen grotere en kleinere projecten, die bijdragen aan de waterveiligheid, natuur, recreatie en toerisme, landbouw en ruimtelijke kwaliteit.

Aangezien de bron van de Vecht in Duitsland ligt, werkt Ruimte voor de Vecht intensief met Duitsland samen via een grensoverschrijdende stuurgroep. Deze grensoverschrijdende samenwerking vinden we terug in bijvoorbeeld het Interreg programma Living-Vecht-Dinkel en de Klima Achse Vechtetal.

1.3. Wat verbindt ons?

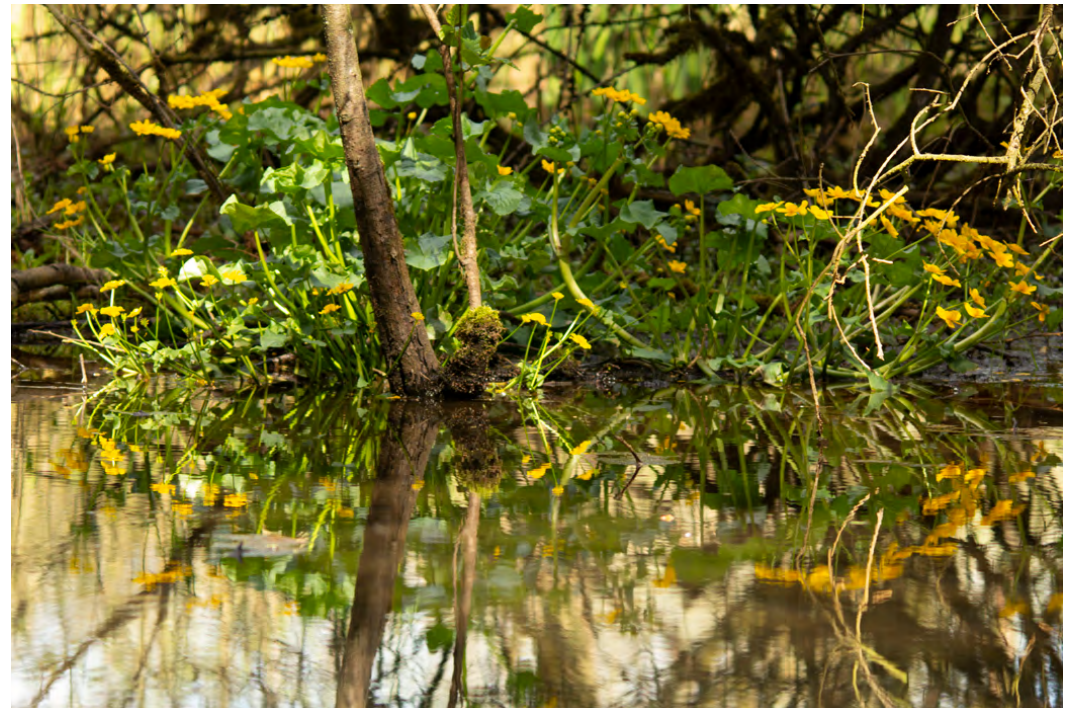
Sinds 1994 is hard gewerkt aan waterveiligheid, het organiseren van bezoekersstromen, maar ook aan de zichtbaarheid van de Vecht. Daarnaast is gewerkt aan de natuuropgaven en een juiste balans tussen een veilige leefomgeving en de beleefbaarheid van een prachtig landschap.

Het is van belang om ons tijdig aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de klimaatverandering, energietransitie, de achteruitgang van de biodiversiteit en verduurzaming van de landbouw. Bovendien moeten we rekening houden met het toenemende aantal mensen die in ons Vechtdal willen wonen, werken en van de omgeving willen genieten. Hoe kunnen we deze ontwikkelingen inpassen in het Vechtdallandschap? Hoe kunnen we zorgen voor de juiste balans tussen sociaaleconomische ontwikkeling in de regio en behoud van de natuur? Vragen die zijn verbonden aan het behouden en versterken van het landschap, de ruimtelijke kwaliteit, de regionale (vrijtijds)economie en de leefbaarheid.

De Vecht en het Vechtdal hebben zich de afgelopen jaren gemanifesteerd. We hebben het gebied op de kaart gezet, voor inwoners, ondernemers en bezoekers. De komende jaren zetten we ons in om de nieuwe invloeden van buiten, om te zetten in kansen. Dat doen we op basis van een gezamenlijke visie, vanuit verschillende perspectieven en samen met de mensen die er wonen, werken en recreëren. Want de krachtige samenwerking die we de afgelopen jaren hebben opgebouwd in het prachtige Vechtdal, mag niet verloren gaan en moeten we optimaal benutten. Wij noemen dat: De verbindende kracht van de Vecht.

1.4. Masterplan als leidraad

Het aangescherpte Masterplan Ruimte voor de Vecht (2020) vormt een leidraad voor onze gezamenlijke planvorming en uitvoering op de lange termijn. Het masterplan is gericht op 2050 en is een uitwerking van de visie uit het masterplan (2009), waarbij we rekening houden met de huidige maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het Vechtdal. Het geeft de partners van de netwerkorganisatie kaders voor het proces en de realisatie van Ruimte voor de Vecht. Daarnaast zorgen we voor een uitvoeringsprogramma waarin we laten zien wat we doen de komende jaren. Het uitvoeringsprogramma is een dynamisch document dat we minimaal iedere vier jaar actualiseren.

De verbindende kracht van de Vecht

De Overijsselse Vecht ontspringt over de grens in Darfeld en stroomt Nederland binnen bij Gramsbergen. Vervolgens stroomt de Overijsselse Vecht via Ommen en Dalfsen naar Zwolle, waar de rivier uitmondt in een verstedelijkte delta. Het Vechtdal is, van bron tot en met de uitmonding van de Vecht, Nederland in het klein.

2.1. Intrinsieke verbondenheid

Al van oudsher was de Vecht een belangrijke 'levensader' die de aanliggende dorpen en steden verbindt. De rivier zorgde voor vruchtbare gronden en bleek zeer geschikt voor de handel. Eten en werk voor iedereen. Mede door de welvaart en het welzijn, zijn bewoners generatie op generatie in het Vechtdal blijven wonen en werken. Hierdoor is een groot gevoel van noaberschap ontstaan. De bewoners voelen zich enorm verbonden met de streek. De mensen zorgen voor elkaar, maar ook voor hun omgeving.

2.2. Landschap als inkomstenbron

Een prachtig rivierenlandschap waar natuur, landgoederen en landbouwgronden elkaar afwisselen, met op de flanken van de rivier de dorpen en steden waar we wonen, werken en recreëren. Een uniek stukje Nederland en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Een landschap waar de 'Vechtdallers' trots op zijn en dat van grote meerwaarde is voor de inwoners, ondernemers en recreanten. Jaarlijks bezoeken vele toeristen uit binnen- en buitenland het Vechtdal om te wandelen, fietsen, varen en genieten van een hapje en een drankje. Een fantastische omgeving met uitzonderlijk gastheerschap, dat zeer gewaardeerd wordt door de gasten én de bewoners.

Juist omdat het landschap zorgt voor een prettige leefomgeving en een belangrijke bron van inkomsten is, willen we het landschap behouden en versterken. De landgoederen en de landbouw zijn belangrijke dragers van dit landschap. Samen met de natuurorganisaties onderhouden zij de unieke omgeving met de karakteristieke landschapselementen. De ondernemers en natuurlijk de bewoners zijn op hun beurt zuinig op hun omgeving. Samen zorgen zij voor het Vechtdal.

2.3. Integrale gebiedsgerichte aanpak

De grote opgaven waar we in Nederland voor staan, zijn alleen op te lossen door vanuit verschillende perspectieven de doelen te benaderen en gebiedsgericht te werken. Zo kunnen opgaven op het gebied van onder meer klimaat, waterveiligheid, biodiversiteit, verduurzaming van de landbouw en sociaaleconomische ontwikkeling worden gecombineerd en is het stapelen van functies mogelijk. Samen met de ondernemers en bewoners van het Vechtdal kiezen we voor een integrale aanpak die bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven en zorgt voor een sociaaleconomische impuls die het gebied nodig heeft.

De gebiedsgerichte aanpak van het Vechtdal biedt kansen om innovatieve en klimaatbestendige oplossingsrichtingen te ontwikkelen en toe te passen in de praktijk. Een succesformule voor de realisatie van maatschappelijke opgaven, sociaaleconomische ontwikkeling en behoud en beleving van een unieke natuur en landschap. Dat is waardevol voor het hele Vechtdal.

2.4. Onze missie

Ruimte voor de Vecht zet zich samen met ondernemers en inwoners uit het Vechtdal in voor een klimaatrobust landschap, een krachtige natuur, een aantrekkelijke leefomgeving, nieuwe verdienmodellen op de langere termijn en een sterke regionale economie. We investeren in ons unieke landschap, voor nu en in de toekomst. We zijn trots op de verbindende kracht van de Vecht. Die zorgt dat we elkaar versterken en samenwerken aan effectieve duurzame oplossingsrichtingen voor klimaatadaptatie, waterveiligheid, natuurontwikkeling, biodiversiteit, verduurzaming van de landbouw, sociaaleconomische ontwikkeling en vrijetijdseconomie. We leggen waar nodig ook verbanden met het bovenstroomse deel van het Vechtdal in Duitsland.

2.5. Onze strategie: Beschermen, Benutten en Beleven

Binnen de netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht werken overheden en belangenorganisaties samen met de ondernemers en inwoners uit het gebied. Samen behouden en versterken we het unieke landschap waarin we wonen, werken en recreëren door het te beschermen, benutten en beleven.

We beschermen de kwaliteit van een veilige en beleefbare halfnatuurlijke laaglandrivier en het Vechtdal en bewaken de balans tussen rust en drukte. In deelgebieden waar water- en landnatuur ruimte nodig hebben voor ontwikkeling, verkennen we de mogelijkheden voor optimale condities. De mensen beschermen we door maatregelen te nemen voor de waterveiligheid en te anticiperen op de klimaatverandering. De verdienmogelijkheden beschermen we door ruimte te bieden voor economische ontwikkeling, waarbij we het unieke landschap behouden en waar mogelijk versterken.

We benutten de Vecht en het Vechtdal als bron van inkomsten en om maatschappelijke opgaven te realiseren. De maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat, energie, natuur en verduurzaming van de landbouw, zetten we om in kansen voor onze ondernemers en inwoners. Daarbij is de verbinding tussen stad en land cruciaal. We stimuleren de bevaarbaarheid van de Vecht binnen de grenzen van de dynamische rivier. De landbouwfunctie en andere economische activiteiten krijgen de ruimte waar wenselijk. Op kwetsbare locaties wordt de bedrijfsvoering aangepast op de omgeving.

We zorgen dat inwoners en recreanten het unieke landschap kunnen beleven. We zetten in op de zichtbare Vecht als onderdeel van de identiteit van het Vechtdal en hechten aan een goede ruimtelijke kwaliteit. Binnen het Vechtdal zorgen we goed voor onze omgeving en is ruimte voor duurzaam gastheerschap. Met een goede toegankelijkheid van het gebied, verbeteren we de beleefbaarheid.

2.6. Onze pijlers

Mede dankzij de verbindende kracht van de Vecht, biedt het Vechtdal veel kansen om bij te dragen aan de grote maatschappelijke opgaven van de komende jaren. Dit vraagt om een manier van denken die meer integraal en minder sectoraal gericht is. De integrale aanpak van Ruimte voor de Vecht draagt bij aan de maatschappelijke opgaven en zorgt voor een sociaaleconomische impuls die het gebied nodig heeft. Ruimte voor de Vecht richt zich op de volgende pijlers:

I. Klimaatadaptatie & Waterveiligheid

II. Natuurontwikkeling & Verbeteren biodiversiteit

III. Verduurzaming van de landbouw & Sociaaleconomische ontwikkeling

IV. Duurzaam gastheerschap & Aantrekkelijke leefomgeving

De pijlers zijn onlosmakelijk onderling met elkaar verbonden. Verduurzaming van de landbouw bereiken we onder meer door agrarische ondernemers bij te laten dragen aan opgaven voor verbeteren van de biodiversiteit en de klimaatopgave. Of er ontstaan interessante verdienmodellen door streekproducten en/of combinaties in de recreatieve sector in hun bedrijfsvoering. Andersom is het niet haalbaar om te kunnen voldoen aan klimaatdoelen en natuurontwikkeling, zonder inzet en/of effect op de landbouw en recreatieve sector.

De realisatie van een veilige beleefbare halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050 is de stip op de horizon voor de bovenstaande pijlers en is voor ons een belangrijk uitgangspunt voor datgene wat we per deelgebied willen bereiken. We streven naar voldoende ruimte voor het realiseren van alle opgaven, door een integrale benadering én met inzet en grote betrokkenheid van onze eigen Vechtdallers.

Halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050

De stip op de horizon voor de Overijsselse Vecht, is het toekomstbeeld van de Vecht als een veilige beleefbare halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050.

In de voorgaande eeuwen stroomde de Vecht als een sterk meanderende (kronkelende) rivier door een eroderend landschap. De waterstand in de rivier was (en is) sterk afhankelijk van neerslag, waardoor de Vecht in de zomer een ondiepe, sterk meanderende rivier was, met plaatselijke zandbanken. In de winter kon de rivier stromen door brede overstromingsvlakten. In de loop van de tijd is de Vecht genormaliseerd, gekanaliseerd en gereguleerd. De huidige Vecht is veel breder en dieper en heeft veel minder bochten dan de vroegere loop. Zo is de lengte van de Vecht door afsnijding van bochten afgenomen van 90 naar 60 km.

In het masterplan van 2009 zijn de basisprincipes opgenomen om de Vecht om te vormen tot een halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050. De ontwikkeling van de Vecht tot een halfnatuurlijke laaglandrivier moet zorgen voor een robuuste inrichting van het landschap om bestand te zijn tegen hoogwater en tegen droogte. Bovendien biedt een halfnatuurlijke laaglandrivier kansen voor natuurherstel- en ontwikkeling, sociaaleconomische ontwikkeling en het (recreatief) gebruik van de rivier. De belangrijkste natuur- en landschapswaarden om het streefbeeld voor de Vecht te realiseren, zijn opgenomen in het Natuurbeheerplan.

De Vecht in 2050 zal er anders uitzien dan de historisch sterk meanderende Vecht, omdat het afvoerpatroon de afgelopen honderden jaren sterk is veranderd. Dit heeft alles te maken met de omgeving die sterk is veranderd ten opzichte van de voorgaande eeuwen. Zo zijn veengronden grootschalig afgegraven en is op de aangrenzende hoge gronden bos aangelegd. Tevens is er meer bebouwing en het landbouwkundig grondgebruik is veel intensiever dan 100 jaar geleden. Het waterbeheer is vooral gericht op het afvoeren van water. Deze veranderingen bij elkaar zorgen ervoor dat de sponswerking van de gronden grotendeels is verdwenen en het water in perioden met veel neerslag sneller wordt afgevoerd.

Hierdoor is de invloed van met name het waterpeil van de Vecht op de grondwaterstanden in de omgeving sterk toegenomen. Dat betekent een risico op wateroverlast bij hoge afvoeren en toenemende droogteproblemen bij lage afvoeren.

In de periode 2009 – 2019 zijn vanuit Ruimte voor de Vecht diverse watersysteemanalyses uitgevoerd. Deze lieten zien dat het oorspronkelijke ontwerp van de halfnatuurlijke laaglandrivier (Alterra, 2009) niet volledig is te realiseren binnen het kader van waterveiligheid. Met name de ontwikkeling van opgaande vegetaties en oobos in de stromende delen, maar ook het versmallen en verondiepen van de rivier over grote lengte geeft teveel opstuwing van water.

Om te komen tot actualisatie van het landschappelijke en rivierstreefbeeld van de Vecht zal bij de uitwerking van diverse deeltrajecten worden gekeken naar de ontwikkelingsmogelijkheden. De gewenste rivierdynamiek moet met name worden gezocht in stuwpasserende nevengeulen, zoals al aanwezig bij Junne. In deze nevengeulen kan de rivier vrij afstromen in een smalle en ondiepe bedding en ontstaan mogelijkheden voor zandtransport.

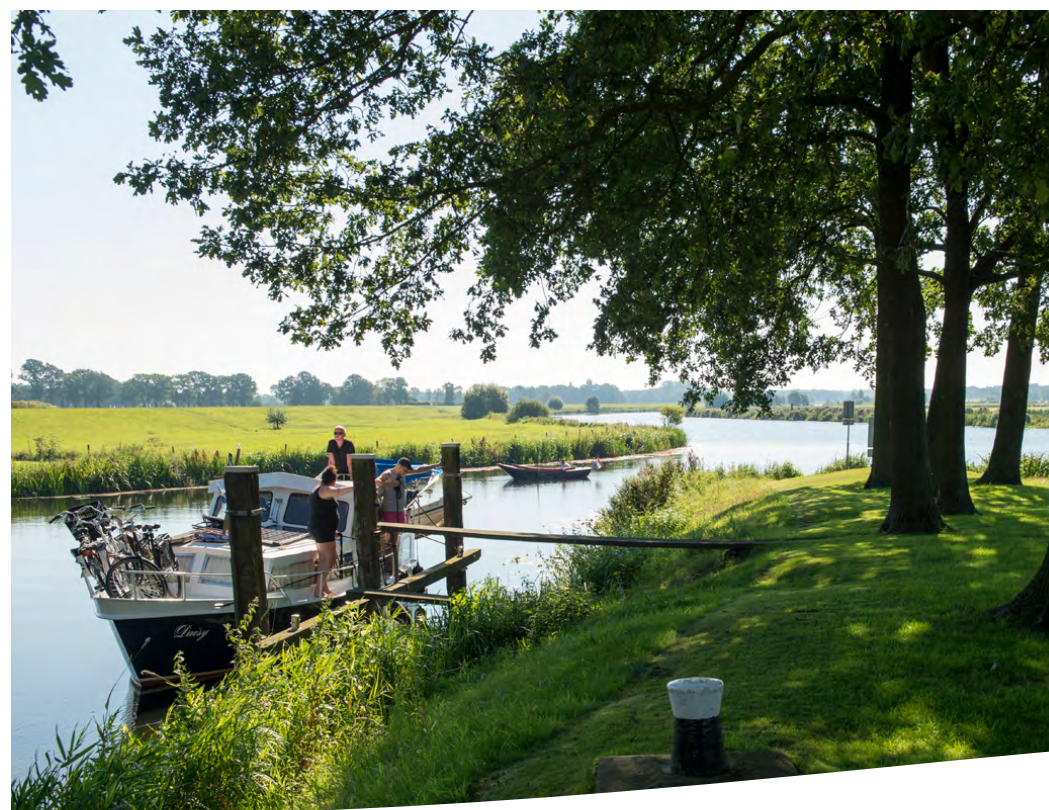

3.1. Randvoorwaarden halfnatuurlijke laaglandrivier

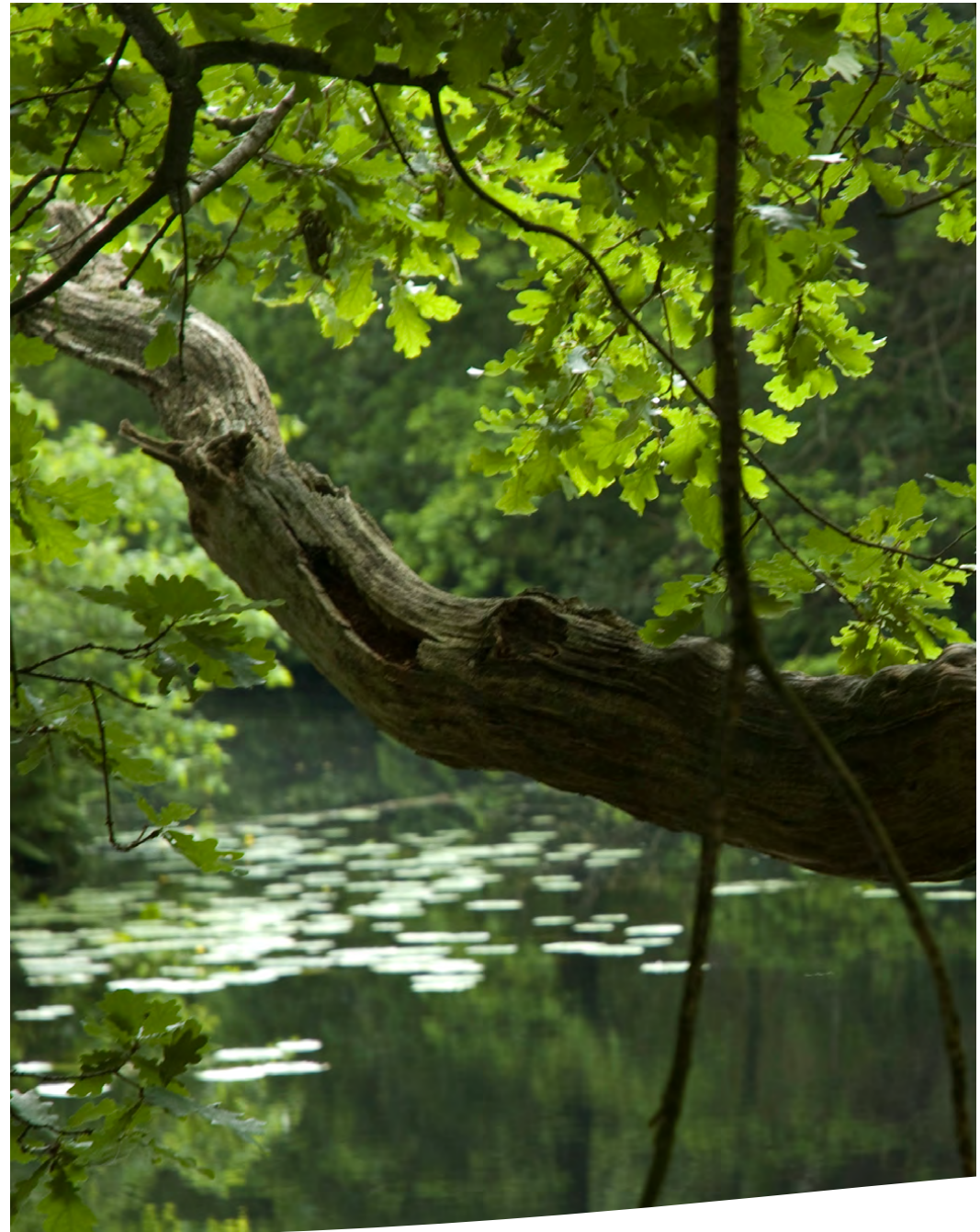
De opgave binnen Ruimte voor de Vecht is om te zoeken naar maximaal haalbare stappen in de richting van een veilige leefbare halfnatuurlijke laaglandrivier in het Vechtdal in 2050. We willen een gezamenlijke visie realiseren, die haalbaar is binnen de (wettelijke) randvoorwaarden:

- De realisatie van een halfnatuurlijke laaglandrivier moet passen binnen de (wettelijke) kaders van het Hoogwaterbeschermingsplan (HWBP), waterveiligheid, de Kaderrichtlijn Water (KRW), Natura 2000, het Natuurbeheerplan en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
- We streven naar een beeld dat maximaal haalbaar is door per deelgebied onderscheid te maken in de invulling:
 - Het stimuleren van meer stroming en rivierdynamiek door aanleg en verbetering van nevengeulen.
 - Het gewenste waterpeilbeheer is zo natuurlijk mogelijk. Hierbij geldt als randvoorwaarde dat waterschappen altijd alle aanwezige functies moeten kunnen bedienen met een passend grondwaterpeil.
 - Harde oevers zijn plaatselijk nodig vanuit waterveiligheid. Vanuit ecologie, biodiversiteit en beleving zijn natuurvriendelijke oevers gewenst. In de uitvoering vindt hierover altijd afstemming plaats met de betrokken grondeigenaren.
- Voor de juiste invulling per deelgebied worden nadere analyses gemaakt voor het langer vasthouden van water, zodat we voorkomen dat binnen een te korte tijd (te) veel water afstroomt via de Vecht.
- We dragen bij aan toekomstige klimaatscenario's. De nadruk in het masterplan 2009 lag op waterveiligheid, maar klimaatadaptatie beperkt zich niet tot hoogwater en extreme natte perioden. Tegenwoordig is ook veel aandacht nodig voor verdroging en hitte in de bebouwde kom.

- Voor het realiseren van een natuurlijke dynamiek liggen harde opgaven in het kader van o.a. Natura 2000. Hiervoor willen we onder meer de nevengeulen verbeteren. Lange nevengeulen rond de stuwen dragen hier positief aan bij. Daar waar mogelijk proberen we in de stuwvakken een natuurlijker peilbeheer te hanteren. Door de grondwaterpeilen meerjarig te monitoren, kunnen we voor de verschillende functies het optimale waterpeil zoeken.
- Samenwerking met Duitsland is noodzakelijk; 60% van het Vechtwater komt uit Duitsland. Verbetering van de sponswerking zal dan ook voor een groot deel in Duitsland moeten worden gevonden.
- Verbetering van de waterkwaliteit is belangrijk voor een halfnatuurlijke laaglandrivier.

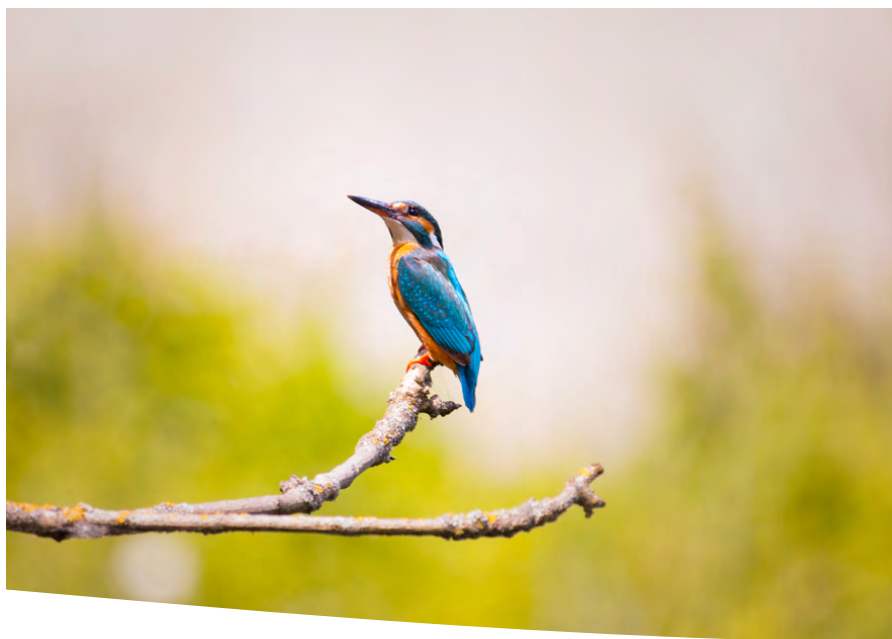

- Om de functies natuur en recreatie goed te laten samengaan in het Vechtdal wordt er gewerkt volgens het zoneringsconcept rust en drukte. In het Vechtdal worden bepaalde zones/gebieden aangewezen die rust nodig hebben, hierbij kan gedacht worden aan kwetsbare natuur, dat gevoelig is voor verstoring. Daarnaast zijn er ook vele plaatsen waar mensen de rivier beleven en ontmoeten, dit zijn de zogeheten pleisterplaatsen (pontjes, bruggen, stuwen, stedelijke centra). Deze pleisterplaatsen kunnen gezien worden als drukte gebieden. Hier is ruimte voor ontwikkeling van de recreatie. Tussen de twee uitersten, rust en drukte, is een overgang van gebieden waarin de intensiteit van recreatie geleidelijk afneemt of toeneemt.
- In het winterbed en op de flanken moeten verschillende functies een plek krijgen. We streven naar extensiever grondgebruik in het winterbed. Hier liggen met name kansen voor andere vormen van landbouw en nieuwe verdienmodellen, zoals het produceren en vermarkten van streekproducten en natuurinclusief agrarisch ondernemen.
- De bevaarbaarheid van de rivier is belangrijk voor de beleving en daarmee voor recreatie en toerisme. Het streven is om tot een vaarconcept te komen dat passend is bij een meer dynamische karakter van de Vecht met plaatselijk ondiepten. Dit betekent zoeken naar een nieuw vaarconcept dat benut kan worden door (recreatieve) ondernemers. Het traject tussen de Haandrik en Duitsland is niet bevaarbaar en verandert niet.

Binnen Ruimte voor de Vecht richten we ons de volgende speerpunten in relatie tot de Vecht als halfnatuurlijke laaglandrivier:

- We werken aan een visualisatie van de halfnatuurlijke laaglandrivier ten behoeve van een gezamenlijke beeldvorming.
- We ontwikkelen inrichtingsprincipes volgens het DNA van een veilige halfnatuurlijke laaglandrivier binnen de genoemde randvoorwaarden. Deze principes werken we uit in een kansenkaart en een uitvoeringsprogramma.
- We onderzoeken waar en hoe we de sponswerking in het landschap kunnen vergroten en hoe we gebruik kunnen maken van overstromingsgebieden bij piekafvoeren, waarbij toekomstige klimaatscenario's als basis gelden.
- Samen met de landgoedeigenaren, de agrarische sector en natuurorganisaties werken we een aantal pilots uit. Hierin worden extensivering van grondgebruik, stapeling van functies en nieuwe verdienmodellen onderzocht. We vervullen hierin een aanjaagfunctie om ondernemers en bewoners om hieraan te laten bijdragen, waardoor nieuwe kansen en mogelijkheden ontstaan, die het gebied sociaaleconomisch versterken en betrokkenen hun eigen belangen kunnen behartigen.

Klimaatadaptatie en waterveiligheid

Eén van de grote opgaven in het Vechtdal is het aanpassen van de omgeving op de effecten van het veranderende klimaat (klimaatadaptatie) en het realiseren van oplossingen om de klimaatverandering te verzachten (klimaatmitigatie). Natuurgebieden en landbouwgronden verdrogen en dorpen en steden zuchten onder de hitte. Op andere momenten zorgt langdurige (extreme) neerslag dat de Vecht buiten haar oevers treedt en lopen dorpen en steden gevaar om onder te lopen. We zien dan ook uitdagingen in het verbeteren van de waterveiligheid, onze voorbereiding op extreme weersomstandigheden, het vergroten van de biodiversiteit, het verminderen van broeikasgassen, het verduurzamen van de landbouw en energie- en CO₂ neutrale bedrijfsvoering. Samen met onder meer de landgoedeigenaren, de agrarische sector en natuurorganisaties willen we de opgaven in samenhang aanpakken, waardoor nieuwe kansen ontstaan, die het gebied sociaaleconomisch versterken.

Vanwege de samenhang tussen de klimaatopgaven en de Vechtdalopgaven zien we het Vechtdal als de KlimaatAs van de regio. De Vecht is de as, die de opgaven en projecten in het Vechtdal verbindt, van de bron in Duitsland tot aan de delta in Zwolle. Binnen een gebiedsbrede aanpak hebben we een opgave voor waterveiligheid. We zoeken naar oplossingen om water langer vast te houden en wateroverlast in de bebouwde kom te voorkomen. In het Vechtdal pakken we de droogte, hittestress en wateroverlast in samenhang aan door de Vecht te ontwikkelen tot een half-natuurlijke laaglandrivier. Daarbij houden we rekening met de ruimtelijke kwaliteit en (recreatieve) beleving. De oplossingsrichtingen rollen we uit naar het hele stroomgebied van de Vecht.

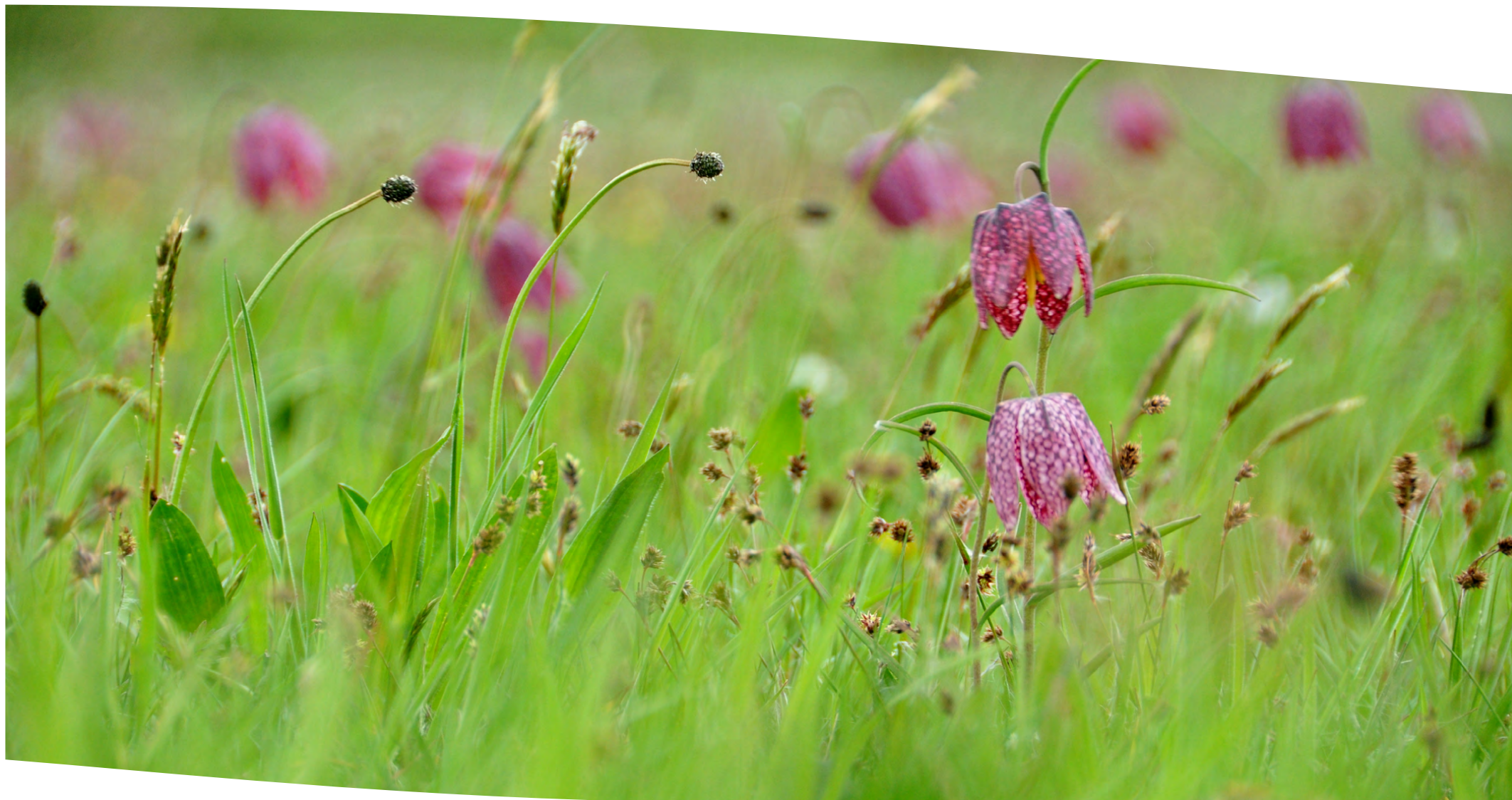
We willen water langer vasthouden in de brongebieden van de Vecht en door de inrichting van een meer natuurlijke rivier. Hierdoor is het water ook beschikbaar voor drogere tijden. Om water langer vast te kunnen houden en om koolstof op te slaan in de bodem, dragen we bij aan een goede sponswerking van de bodem. Ook beperken we de wateroverlast door de aanleg van extra nevengeulen of meanders. In het Vechtdal hebben we veel kennis en ervaring opgedaan in diverse projecten en brengen we deze in om tot de juiste oplossingen te komen. In sommige gevallen kunnen we de klimaatopgave combineren met andere opgaven, zoals het verbeteren van de biodiversiteit of het leveren van duurzame energie in de vorm van waterkracht.

Binnen Ruimte voor de Vecht richten we ons met de pijler Klimaatadaptatie en waterveiligheid op de volgende speerpunten:

- We nemen maatregelen om verdroging van natuurgebieden en landbouwgronden tegen te gaan.
- We dragen bij aan oplossingen om water waar mogelijk langer vast te houden en zo de watervoorziening en waterveiligheid te verbeteren, ook bij extreme weersomstandigheden.
- We dragen bij aan het voorkomen van wateroverlast en hittestress in de bebouwde kom bij extreme weersomstandigheden door aanpassingen in het landschap.
- Bij het realiseren van maatregelen voor klimaatadaptatie en waterveiligheid, houden we rekening met de ruimtelijke kwaliteit en (recreatieve) beleving.
- We brengen in kaart hoe we de sponswerking in het landschap kunnen vergroten en gebruik kunnen maken van overstromingsgebieden bij piekafvoeren, waarbij de klimaatscenario's als basis gelden.
- We betrekken ondernemers en inwoners bij het realiseren van oplossingsrichtingen voor klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Daarmee versterken we de verbondenheid van de Vechtdallers. Voor ondernemers ontstaan kansen voor nieuwe verdienmodellen en voor inwoners is aandacht voor beleving en leefbaarheid. Door de sociaaleconomische ontwikkeling te versterken en te bewaken dat het unieke karakter van het landschap behouden blijft, creëren we een klimaatrobuust Vechtdal voor iedereen.

Natuurontwikkeling en verbeteren bioversiteit

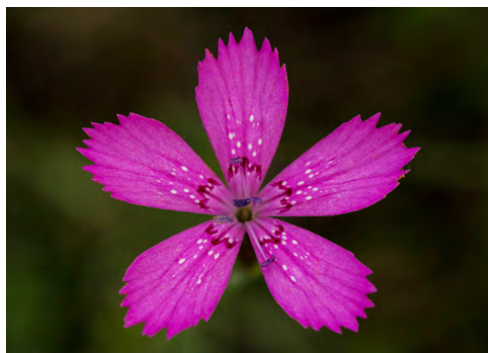

Binnen Ruimte voor de Vecht werken we samen om de natuur te versterken en biodiversiteit te verbeteren. Het herstel van de biodiversiteit is niet exclusief een opgave voor de Natura 2000-gebieden. We zien het verbeteren van de biodiversiteit als een gedeelde opgave. Hierbij bieden we een toekomstperspectief en/of nieuwe verdienmodellen voor bijvoorbeeld ondernemers of landgoedeigenaren met nieuwe groeimogelijkheden en een verbreding van de geleverde diensten voor natuur en biodiversiteit.

Daarnaast is natuurontwikkeling op vrijwillige basis op diverse locaties in het Vechtdal mogelijk binnen het programma Natuur voor elkaar. De waterschappen combineren de natuurdoelen veelal met de opgaven voor Kaderrichtlijn Water en de waterveiligheid. Voor gemeenten liggen er mogelijkheden voor meer biodiversiteit in bijvoorbeeld bermen, groenstroken en parken. Daarnaast stimuleren we recreatieve en agrarisch ondernemers, landgoedeigenaren en de terreinbeherende organisaties om meer aandacht te besteden aan natuurontwikkeling en beleving van het landschap.

Het behouden en versterken van natuur draagt ook bij aan het verbeteren van de beleving van het landschap. Dat is goed voor het welzijn en de gezondheid van de inwoners, maar is ook positief voor de ontwikkeling van de recreatieve sector.

Het beheer en onderhoud van de natuur en het landschap is niet vanzelfsprekend. Als we onze omgeving willen behouden, moeten we daarin investeren. Binnen Ruimte voor de Vecht verkennen we de mogelijkheden om een robuust systeem te bedenken, waarin partners van Ruimte voor de Vecht, inwoners, ondernemers en bezoekers investeren in het landschap. Betrokkenen die bijdragen aan het beheer en onderhoud of op een andere wijze faciliteren, kunnen inkomsten verkrijgen uit dergelijke ecosysteemdiensten en ontvangen een eerlijke vergoeding. Zo dient het landschap tevens als inkomstenbron.

Binnen Ruimte voor de Vecht richten we ons met de pijler Natuurontwikkeling en verbeteren biodiversiteit op de volgende speerpunten:

- We nemen maatregelen om kwetsbare natuur te behouden en versterken binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden.
- We stimuleren natuurontwikkeling al dan niet in combinatie met andere functies of ander grondgebruik.
- We ontwikkelen natuur en verbeteren de biodiversiteit door functies te combineren, zoals natuurinclusieve landbouw en landbouw in combinatie met wateropvang.
- Vanuit de KRW-opgave richten we oevers natuurlijk in en verbeteren we de waterkwaliteit.
- We verkennen de mogelijkheden om het beheer en onderhoud te belonen vanuit robuuste ecosysteemdiensten, waardoor nieuwe sociaaleconomische ontwikkelingen door natuur en landschap mogelijk zijn.
- We stimuleren inwoners en ondernemers uit het Vechtdal om bij te dragen aan het beschermen en beleven van het landschap, waardoor we de verbondenheid met de Vecht en het Vechtdal verder versterken.
- We dragen bij aan de realisatie van een zonering van rust en drukte, waardoor natuur de mogelijkheid krijgt om zich te ontwikkelen in gebieden waar hiervoor potentie is.

Verduurzaming van de landbouw en sociaaleconomische ontwikkeling

De landbouw in het Vechtdal is met name grondgebonden en richt zich vooral op de veehouderij. Het perspectief voor de landbouw in het Vechtdal werd in 2009 beperkt door een minder goede verkaveling. In de loop van de jaren is de vraag naar ruimte alleen maar toegenomen. Bovendien ligt er een belangrijke maatschappelijke opgave in de landbouw om te verduurzamen. De landbouw kan met de juiste verdienmodellen een rol spelen in natuurontwikkeling, het verbeteren van de biodiversiteit, klimaatadaptatie en de energieopgave. Van oudsher speelt de landbouw al een belangrijke rol in het beheren van het landschap in het Vechtdal, dus wellicht dat dit vanuit de cultuurhistorie ook waardevol is. Op diverse locatie in het achterland liggen mogelijkheden om landbouw te ontwikkelen. Door te faciliteren bij kennisdeling en bedrijven te motiveren om de nieuwste technieken toe te passen willen we bijdragen aan de verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Veelzijdig landschap voor slimme combinaties opgaven

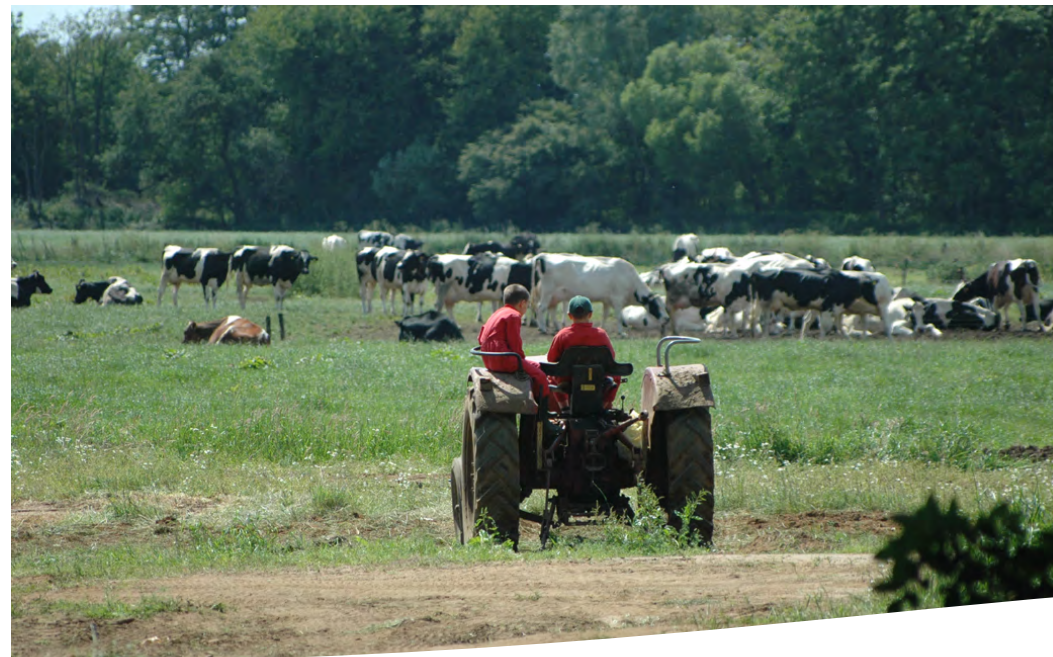
De landbouwsector vervult een sleutelfunctie om diverse maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren. Vanuit die gedachte kan de landbouw dubbelop bijdragen aan verduurzaming van het buitengebied, namelijk door zelf te verduurzamen met nieuwe technieken, innovatie en aanpassingen in de bedrijfsvoering, maar ook door bij te dragen aan natuurontwikkeling, het verbeteren van de biodiversiteit, klimaatadaptatie en/of de energieopgave met behulp van (neven)activiteiten.

Het landschap in het Vechtdal bestaat uit een afwisseling van landgoederen, natuur en landbouw, maar natuurlijk ook het rivierlandschap van de Vecht zelf. Door de unieke verwevenheid van een veelzijdig landschap en diverse grondeigenaren/-gebruikers zijn vele combinaties te maken tussen landbouw en één of meerdere activiteiten, zoals natuurbeheer, klimaatbos, voedselbosbouw en recreatie.

Aanpak vanuit boerenerf

We werken vanuit de bestaande energie en behoefte van de ondernemers. Door vanuit het eigen bedrijf/boerenerf te redeneren, maar daarbij de kracht van het Vechtdal te gebruiken, krijgen de ondernemers meer zicht op de inhoudelijke bedrijfsknoppen waar zij aan kunnen draaien en hoe dat concreet kan worden beloond. Ruimte voor de Vecht ontwikkelt samen met een vertegenwoordiging van agrarisch ondernemers een instrumentenkoffer voor Vechtdalboeren waarin kanalen en middelen worden gebundeld.

Waar nodig maken we persoonlijke begeleiding van ondernemers mogelijk en faciliteren we bij kennisdeling om de onrust onder ondernemers over de huidige en toekomstige ontwikkelingen weg te nemen. We motiveren Vechtdalboeren om bij te dragen aan natuurontwikkeling, biodiversiteit, klimaatadaptatie en/of de energieopgave, creëren bewustwording en laten nieuwe mogelijkheden en kansen zien, maar adviseren ook over bedrijfsrisicospreiding en financiering. Zo werken we in het Vechtdal aan nieuwe verdienmodellen per bedrijf.

Duurzaam bedrijfsmodel

Als de bijdrage van een bedrijf aan één of meer maatschappelijke opgaven ten koste gaat van de huidige omzet, dan is een nieuw verdienmodel noodzakelijk. Binnen Ruimte voor de Vecht willen we de Vechtdalboeren stimuleren bij het realiseren van een duurzaam bedrijfsmodel dat economisch en ecologisch aantrekkelijk is, ook op de lange termijn. Het model kan gericht zijn op een betere vermarkting, maar ook met kostenbesparing of subsidies. Hoe dan ook zal er een omslag plaatsvinden en is samenwerking in de keten van groot belang.

Bodemvruchtbaarheid

In het Vechtdal werken we op bedrijfsniveau onder meer aan het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid door de organische stof in de bodem te verhogen. Een vruchtbare bodem met veel bodemleven is goed voor de biodiversiteit en werkt als een spons die water en mineralen beter vasthoudt. Gewassen leveren zo meer op en we kunnen water langer vasthouden. Dit maakt ons minder kwetsbaar in natte en in droge perioden en biedt ons kansen om kringlopen te sluiten. Bovendien biedt een gezonde bodem mogelijkheden om CO₂ vast te leggen en de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Op dit gebied lopen diverse initiatieven in de landbouw, bosbouw en bij landgoederen en doen praktijkervaring op met klimaatrobuuste maatregelen. Deze kennis en ervaring bundelen we en passen we toe in concrete praktijksituaties om te komen tot nieuwe toekomstgerichte verdienmodellen. Alle ondernemers uit het Vechtdal kunnen gebruik maken van de kennis, advies en ondersteuning.

Natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw

Door jarenlange samenwerking in het Vechtdal tussen recreatieve en agrarische ondernemers, landgoedeigenaren, waterschappen en terreinbeheerders, ligt er in het Vechtdal een goede basis voor natuurinclusieve landbouw en voor kringlooplandbouw. Mede daardoor zijn er in dit gebied volop kansen om een duurzame bedrijfsvoering te ontwikkelen die past bij een circulaire economie en/of natuurinclusief ondernemen. We helpen agrarische bedrijven in het Vechtdal om de kringlooplandbouw in de regio verder te ontwikkelen. Bij de grote(re) stedelijke gebieden liggen kansen voor stadslandbouw. Deze agrarische ondernemers richten zich met hun producten op de bewoners in de stad. Zij staan open voor recreatiefmedegebruik van hun landerijen en stimuleren biodiversiteit op hun bedrijf. Vaak is er ook een sociaaleconomische binding met de stad. Samen met de ondernemers en landgoedeigenaren uit het Vechtdal dragen we bij aan de verduurzaming van de landbouw en vergroten van de biodiversiteit.

De meeste kansen voor de ontwikkeling van een duurzame extensieve landbouw liggen in het winterbed en het besloten kleinschalige landschap daaromheen waar ook de landgoederen gevestigd zijn. De flanken doen nadrukkelijk mee om de kringlooplandbouw en de natuurinclusieve landbouw mogelijk te maken.

Samenwerking in de keten

Een intensievere samenwerking tussen de agrarische bedrijven kan mogelijk een impuls geven aan de kringlooplandbouw in het Vechtdal. We verkennen de mogelijkheden van samenwerkingsverbanden waarin de agrarische bedrijfsvoering gericht is op het sluiten van de kringlopen en behoud van het landschap. We dragen bij aan een positievere branding door aan te sluiten bij Vechtdal Boerbewust en voorbeelden van bestaande (natuur)boeren en de zichtbaarheid van de duurzame ondernemer. Bovendien kunnen de ondernemers de krachten bundelen, waardoor bijvoorbeeld ook nieuwe samenwerkingsverbanden en -contracten kunnen ontstaan, maar ook nieuwe kansen ontstaan voor de vermarkting van regionale producten in Zwolle en ver daarbuiten. Een kavelruil kan de samenwerking versterken, zodat de juiste functies op de juiste locatie terecht komen. Ook is het van belang om de Vechtdalboeren goed voor te lichten over de mogelijkheden om bij te kunnen dragen aan onze maatschappelijke opgaven. Door een combinatie van functies, ontstaan weer nieuwe kansen.

Streekeigen producten

Het Vechtdal als merk heeft naamsbekendheid vanwege hoogwaardige streekeigen producten. De samenwerking tussen landgoedeigenaren en agrarische en recreatieve ondernemers maakt het mogelijk om dit merk (Verrukkelijk Vechtdal) nog steviger te vermarkten. Dit geeft een sociaaleconomische impuls aan het gebied en biedt nieuwe kansen om eerlijke en gezonde producten te verkopen, smaakarrangementen te organiseren en bewustwording te creëren (van grond tot mond). De partners van het Vechtdalkompas hebben de laatste jaren al veel bereikt als het gaat om naamsbekendheid, maar vooral de betrokkenheid van de ondernemers. Samen met deze partners, zetten we deze ontwikkelingen voort.

Binnen Ruimte voor de Vecht richten we ons met de pijler Verduurzaming van de landbouw op de volgende speerpunten:

- We stimuleren samenwerking in de keten om natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw mogelijk te maken.
- We stimuleren (agrarisch) ondernemers en landgoedeigenaren om bodemvruchtbaarheid van hun gronden te verbeteren. Dat is beter voor de sponswerking en beter voor de groei van gewassen.
- We versterken het merk Vechtdal en stimuleren ondernemers hieraan bij te dragen/deel te nemen.
- We dragen bij aan voorlichting en stimuleren kennisdeling om de bedrijfsvoering van agrarische ondernemers te verduurzamen.
- We ondersteunen Vechtdalboeren vanuit de bestaande energie en behoefte van de ondernemers zelf door hen te adviseren met een instrumentenkoffer waarin kanalen en middelen worden gebundeld. We laten hen de mogelijkheden en kansen zien om bij te dragen aan maatschappelijke doelen.

Duurzaam gastheerschap en aantrekkelijke leefomgeving

Jaarlijks bezoeken vele gasten en recreanten het Vechtdal om te genieten van het afwisselende landschap. Recreatie heeft dan ook een belangrijke functie in de sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied en leefbaarheid in het buitengebied. Voor de komende jaren willen we het merk Vechtdal samen met (recreatieve) ondernemers verder uitbouwen en promoten in Nederland. Tegelijkertijd staat deze recreatieve ontwikkeling soms op gespannen voet met andere belangen en functies. Binnen Ruimte voor de Vecht willen we de kwaliteit van het landschap behouden en versterken, waarbij wonen, werken en recreëren goed inpasbaar zijn.

Ruimtelijke kwaliteit

Het unieke landschap van het Vechtdal met cultuurhistorische kwaliteiten, zoals oude landgoederen, landbouw-ontginningen en kleine kernen langs de Vecht, heeft een grote meerwaarde voor de inwoners en bezoekers van het Vechtdal. Bovendien draagt beleving van natuur en landschap bij aan de vitaliteit, de gezondheid en het natuurbewustzijn van onze inwoners en bezoekers. De kwaliteiten van het landschap met de bijzondere cultuurhistorische waarden willen we behouden en leidend laten zijn in de ontwikkelingen die staan te gebeuren. We werken aan een eenduidige herkenbare inrichtingsstijl van het landschap vanuit het concept gastheerschap. Hierin zien we het Vechtdal als gastheer die bezoekers ontvangt en zorgt voor de benodigde faciliteiten om te kunnen genieten van het landschap. Daarnaast zetten we ons in op initiatieven die de bewoners en bezoekers dichter bij de natuur brengen én gericht zijn op vitaliteit.

Mobiliteit en leefomgeving

In het Vechtdal vinden we de verbinding tussen stad en land essentieel voor welvaart en welzijn. Er is toenemende vraag naar ruimte om te wonen, werken en leven. Als we dat in harmonie met de omgeving, natuur en ecologie willen doen, moeten we werken aan slimme oplossingen die zorgen voor een snelle en efficiënte doorstroom van het woonwerkverkeer. Multifunctioneel ruimtegebruik is daarbij noodzakelijk. Voor het dagelijkse woon-werkverkeer, maar ook voor het recreatieve verkeer, zijn goede en snelle fietsverbindingen tussen dorpen en steden in het Vechtdal essentieel.

Varen en beleving van het water

Sinds 2019 is de Vecht na 100 jaar weer bevaarbaar voor de doorgaande recreatievaart. Door de aanleg van speciale sluizen voor de recreatievaart vormen de stuwen in de Vecht geen barrière meer. Hierdoor is het mogelijk om van het IJsselmeer tot aan de Duitse grens te varen. Deze ontwikkeling biedt nieuwe kansen en mogelijkheden op recreatief gebied. De half-natuurlijke Vecht met waterpieken en -dalen is daarbij vertrekpunt.

Samen met de ondernemers in het gebied werken we toe naar een passende vorm van vaarrecreatie, zodat natuurlijke kwaliteiten van het gebied behouden blijven en de (vaar)recreatie zich kan ontwikkelen. Waar nodig investeren we in voorzieningen voor het varen, zoals aanlegvoorzieningen, haven, etc. Daar waar de waterkwaliteit het toelaat, willen we zwemplekken langs de Vecht aanleggen.

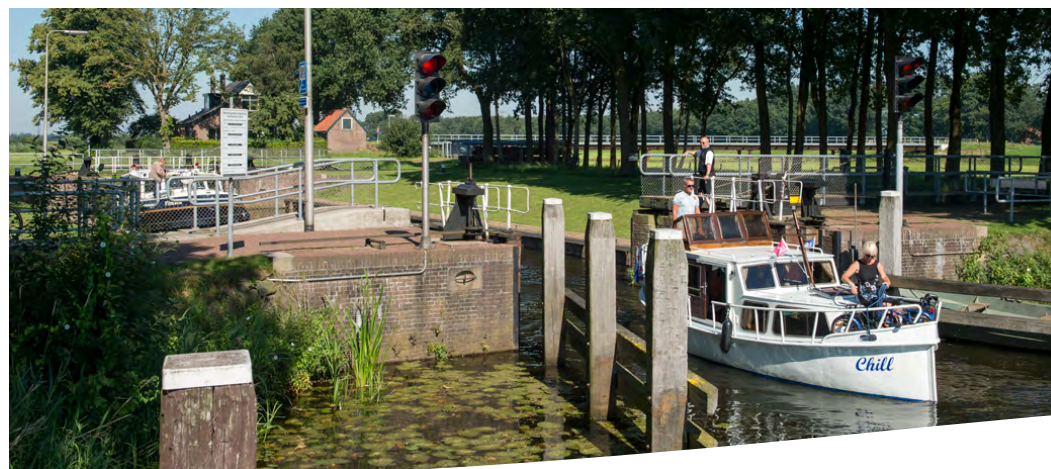

Versterken van het Vechtdal als merk

Vanuit het Vechtdalkompas willen we het merk Vechtdal versterken. Zeker voor wat betreft de naamsbekendheid zijn hierin grote stappen gezet. De komende jaren werken we aan een verdere doorvertaling van het merk en versterken we de positionering (onder andere marketing, identiteit Vechtdal, productontwikkeling en infrastructuur). Daarmee willen we eenheid en herkenbaarheid creëren in de uitingen, maar ook bij de ondernemers en gidsen in het Vechtdal. Door samen met de ondernemers te werken aan het versterken van Vechtdal als merk, dragen we bij aan het vergroten van de leefbaarheid, vitaliteit van het buitengebied en sociaaleconomische groei.

Binnen Ruimte voor de Vecht richten we ons met de pijler Duurzaam gastheerschap en aantrekkelijke leefomgeving op de volgende speerpunten:

- Samen met (recreatieve) ondernemers bouwen we het merk Vechtdal verder uit en verbeteren we de naamsbekendheid.
- We creëren bewustzijn om de balans tussen de kwaliteit van het landschap en recreatie te verbeteren.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor een Vechtdalfonds, waardoor consumenten, maar ook de gebruikers en belevers van het landschap bijdragen aan het investeren in het behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap met de bijbehorende cultuurhistorische elementen.
- We realiseren faciliteiten die de inwoners en bezoekers dichterbij de natuur brengen én gericht zijn op vitaliteit.
- We bewaken dat de verstedelijking met een toenemende vraag naar ruimte om te wonen, werken en leven in harmonie met de omgeving, natuur en ecologie vorm krijgt.
- We dragen bij aan goede (recreatieve) verbindingen tussen dorpen en steden in het Vechtdal.
- Samen met (recreatieve) ondernemers in het gebied werken we aan een passende vorm van vaarrecreatie met bijbehorende vaarvoorzieningen, zodat natuurlijke kwaliteiten van het gebied behouden blijven en de (vaar)recreatie zich kan ontwikkelen.

Kansen en aandachtspunten per deelgebied

De rivier de Vecht ontspringt in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen en stroomt bij Gramsbergen ons land in, om bij Zwolle samen te stromen met het Zwarte Water. In Nederland delen we de Overijsselse Vecht ruwweg in drie deeltrajecten in, de bovenloop, middenloop en benedenloop. Ieder deelgebied heeft haar eigen kenmerken, kansen en aandachtspunten. De haalbaarheid van kansen die de afgelopen periode zijn geïnventariseerd, worden de komende periode verder verkend.

8.1. Bovenloop Vecht: Waterberging en landbouw in grootschalig landschap

De bovenloop is het gebied van Gramsbergen tot Hardenberg. Dit gebied is dunbebouwd en er zijn veel intensieve landbouwbedrijven gevestigd. Toerisme is hier geen belangrijke economische drager, maar er is wel behoefte aan meer beleving van het landschap.

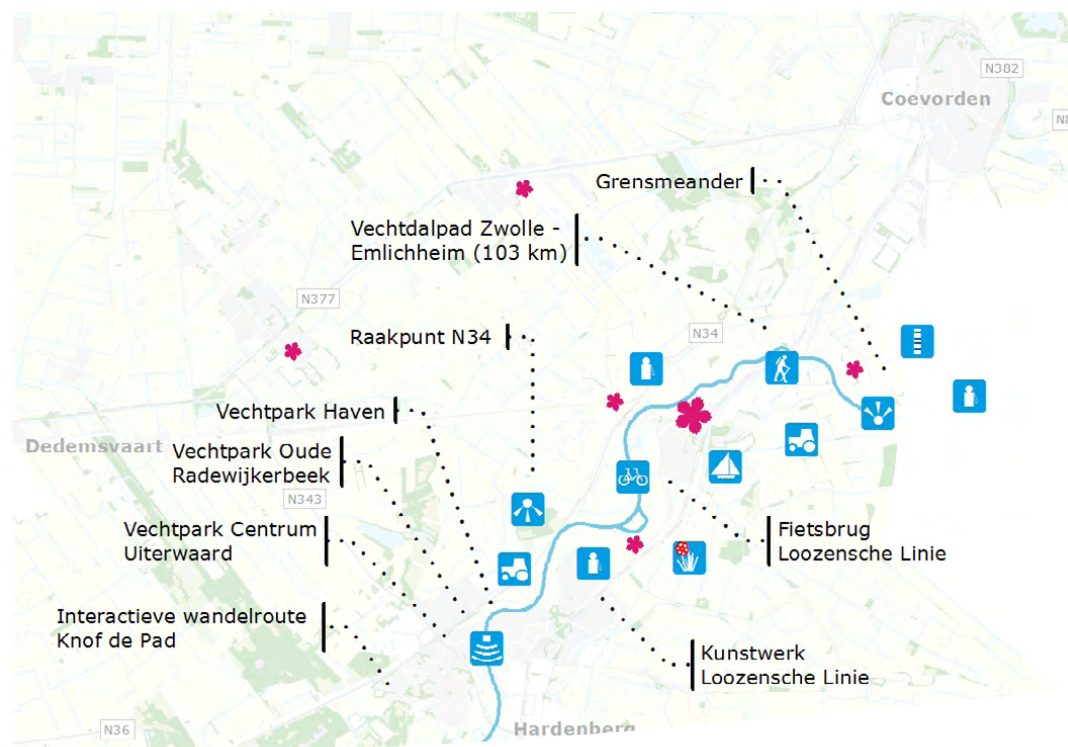
De bovenloop is al voorzien van veel waterlopen en kanalen. Door de laagtes in het landschap te benutten, is het mogelijk water langer vast te houden bovenstrooms. Hierdoor ontstaat ruimte voor waterberging en ecologische ontwikkeling. Het vasthouden van water is overigens ook van belang in Duitsland. Hierover vindt vanuit dit deelgebied grensoverschrijdende afstemming plaats.

De grote landschappelijke maat van de heideontginningen en veenkoloniën biedt ruimte voor grootschalige functies, waarvoor elders langs de Vecht geen plek is, zoals gangbare landbouw. We stimuleren verduurzaming van de landbouw, maar bewaken ook dat de landbouw in dit gebied behouden blijft. Voorwaarde voor deze functies is dat ze een kwaliteitsimpuls geven aan het gebied, zoals het versterken van historische landschapskenmerken. Door het achterland met aantrekkelijke routes te verbinden met het Vechtdal worden de kwaliteiten van de Vecht bereikbaar gemaakt voor de inwoners van deze gebieden. In dit deeltraject is ruimte voor ontwikkeling van waternatuur en natuurinclusieve landbouw.

In de omgeving van het deeltraject bovenloop Vecht ligt de nadruk op de volgende speerpunten:

- We dragen bij aan oplossingen voor waterberging en het reserveren van ruimte voor een klimaatbestendige omgeving.
- We behouden ruimte voor gangbare (duurzame) landbouw.
- We hebben aandacht voor combinaties van functies om natuurontwikkeling mogelijk te maken en biodiversiteit te verbeteren, ook met het oog op het versterken van de beleving van het landschap.
- We geven invulling aan de ontbrekende schakels van het recreatienetwerk langs de Vecht en leggen verbindingen met het achterland.

Bovenloop Vecht: gerealiseerde projecten

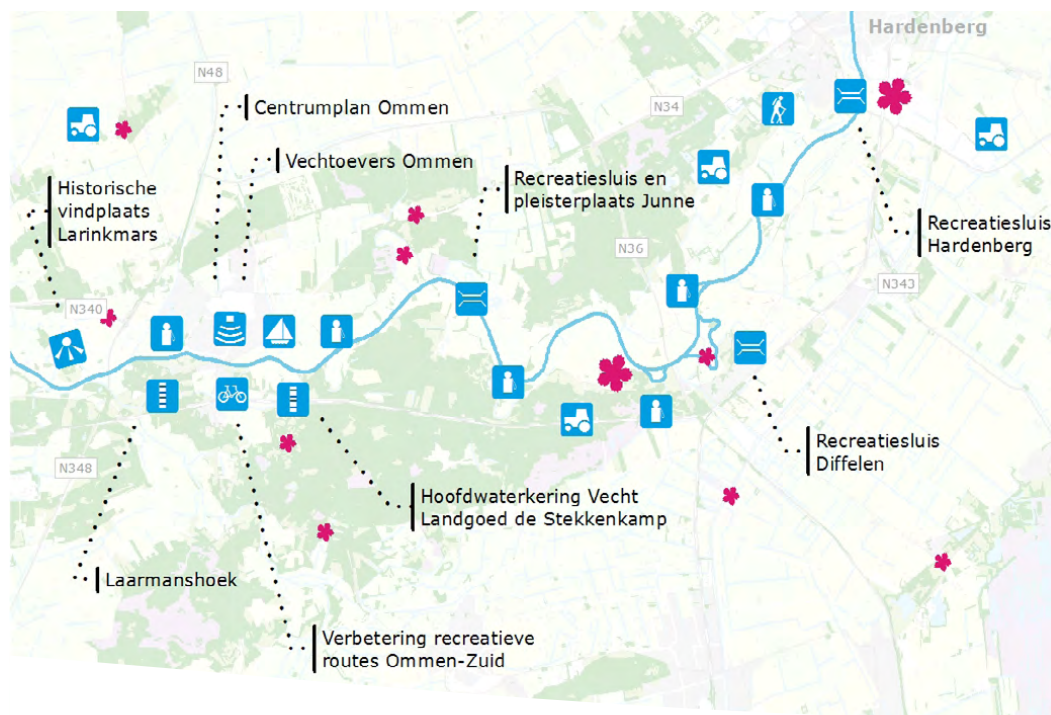

8.2. Middenloop Vecht: Natuurontwikkeling en toerisme & recreatie

De middenloop is het gebied tussen Mariënberg tot de stuw van Vilsteren. Het besloten landschap is een mozaïek van kleinschalige landbouw, natuur en landgoederen met veel karakteristieke landschapselementen.

In dit deel van de Vecht is de meeste dynamiek mogelijk in de rivier. Dat biedt goede kansen voor het nemen van KRW-maatregelen. Hierdoor verbetert de waterkwaliteit en de flora en fauna in de Vecht. In dit deelgebied zijn goede mogelijkheden om de nevengeulen te verlengen en de inrichting van geulen te verbeteren.

Middenloop Vecht: gerealiseerde projecten

Het Natura 2000-gebied Vecht Benedenregge ligt grotendeels in het 'wilde hart' van het Vechtdal. Hier worden maatregelen genomen om kwetsbare natuur te herstellen en versterken. Ook is hier een groot deel van het NNN te vinden. Met lopende projecten zijn reeds stappen gezet om natuur te ontwikkelen. Zo ligt in het traject Hardenberg Junne straks een aaneengesloten natuurgebied met zeer hoge natuurwaarden, zoals trilvenen, dotterbloemhooiland, broekbos en stroomdalgrasland. Op de flanken is veel ruimte, die we missen in de dunne strook langs de Vecht. Hier liggen vooral kansen voor economische ontwikkeling. Binnen de vele landgoederen in dit deeltraject liggen kansen voor de realisatie van klimaatrobuuste, biodiverse bossen en CO₂-opslag.

In deze omgeving zijn veel recreatieve bedrijven gevestigd. De recreatieve sector is belangrijk voor de sociaaleconomische groei in de regio, maar is daarbij medeafhankelijk van de kwaliteit van het landschap in het Vechtdal. Het blijven creëren van bewustwording bij ondernemers om de kwaliteit van het landschap te behouden en versterken is dan ook cruciaal. Bovendien is het in dit deelgebied van belang om aandacht te besteden aan zonering van rust en drukte, zodat recreatie en natuurontwikkeling naast elkaar mogelijk is. Samen met de sector geven we bijvoorbeeld door arrangementontwikkeling een kwaliteitsimpuls aan het gebied en zorgen we voor een goede balans in het behouden en beleven van het landschap.

We zijn trots op onze ondernemers die kunnen zorgen voor een sociaal-economische impuls in het gebied bijdragen. Vanuit het Vechtdalkompas en Ruimte voor de Vecht stimuleren we het ondernemerschap in de vrijetijdseconomie. Met name in dit deeltraject dragen we bij om de positie van de ondernemers te versterken en de kwaliteit van hun producten en diensten te verbeteren.

In de omgeving van het deeltraject middenloop Vecht ligt de nadruk op de volgende speerpunten:

- We investeren in natuurontwikkeling en verbeteren de biodiversiteit, ook op de flanken.
- We versterken de karakteristieke landschapselementen.
- We verkennen de mogelijkheden om nieuwe verdienmodellen in kleinschalige landbouw, natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw te realiseren.
- We bewaken een goede balans tussen natuur en beleving van het landschap.
- We dragen bij aan economische ontwikkelingen die een kwaliteitsimpuls geven aan het landschap.

8.3. Benedenloop Vecht: waterveiligheid en een groenblauwraamwerk in de stad

Middenloop Vecht: gerealiseerde projecten

De benedenloop is het gebied van Dalfsen tot Zwolle. Het gebied kenmerkt zich door een open landschap met een verstedelijkte delta met langs de Vecht de landgoederen en in de uiterwaarden van de Vecht de uitgestrekte Kievitsbloemhooilanden. Dit is het gebied dat beschermt wordt door de primaire keringen langs de Vecht. Op dit moment worden de maatregelen verkend die genomen moeten worden om de veiligheid ook in de toekomst te kunnen garanderen, deze verkenning wordt uitgevoerd in het kader van het HoogWaterBeschermsProgramma (HWBP) in samenwerking met de partners van Ruimte voor de Vecht.

De economische groei in de regio Zwolle zorgt voor een toename van de stedelijke activiteiten, ook in het Vechtdal. Toenemende behoefte aan woningbouw, uitbreiding van bedrijventerreinen en de energietransitie leggen een (toekomstige) claim op het buitengebied waar relatief veel grootschalige landbouw aanwezig is. Maar de toenemende behoefte aan woningbouw is ook een kans om de kwaliteiten van het Vechtdal optimaal te benutten en een aantrekkelijke leefomgeving verder vorm te geven. Zo zijn de kleinschaliger landschappen die rondom Zwolle nu al een belangrijke functie als stedelijk uitloopgebied (recreatie).

De stedelijke uitbreiding vraagt om keuzes en beleid om de toekomstige verstedelijking te kunnen dragen. Zo willen we de ruimtelijke kwaliteit behouden, de waterveiligheid verbeteren en hittestress in stedelijk gebied voorkomen. Een stevig landschappelijk raamwerk gebaseerd op de ondergrond van ruggen en laagten, de Vecht en de reeksen landgoederen die hier van oudsher aanwezig zijn kan geleidelijk ontstaan en vormt een voorinvestering, waarin allerlei woon-, werk- en recreatieve functies een plek kunnen krijgen.

Er is behoefte om een zone te creëren in het landschap ten noorden en ten zuiden van de Vecht om het landschap te behouden en ruimte te benutten voor waterberging. Vooral ten zuiden van de Vecht liggen kansen voor een waterrobuuste inrichting en eventueel meer ruimte voor de Vecht. Ten noorden van de Vecht is het van belang om water op te vangen, vast te houden en gecontroleerd af te voeren. Onderzocht moet worden hoe het water van Zwolle en de Sallandse Weteringen waterrobuust aangelegd kan worden en eventueel afgeleid naar de Vecht. Door de bestaande laagtes in Zwolle en omgeving te vernatten, kunnen piekafvoeren in het landelijk systeem worden opgevangen en kan er water langer worden gebufferd voor drogere tijden. Deze te vernatten laagtes vormen onbebouwde ruimtelijke reserveringen voor toekomstige klimaatmaatregelen. De laagtes worden deels ingericht als natuurgebied (kievitsbloemhooilanden) of parkstructuur en hebben daarmee ecologische en recreatieve waarden.

Masterplan Ruimte voor de vecht

In de benedenloop van de Vecht zijn al veel kansen benut voor de verbetering van de biodiversiteit. Een deel van de toekomstige KRW-maatregelen kunnen juist in de uitwaarden van de Vecht worden gerealiseerd door aanpassingen van het watersysteem. In het winterbed van de Vecht bij Dalfsen en Vilsteren liggen kansen voor het verbeteren van de biodiversiteit en natuurontwikkeling. Optimalisatie van de vispasserbaarheid bij de stuwen is nodig om de biodiversiteit in het water te verbeteren, dit is ook een KRW-opgave. Op dit moment wordt onderzocht hoe de vistrek is van Noordzee tot bron van de Vecht, en wat er verder in het watersysteem nodig is om dit te verbeteren. In het deelgebied van de benedenloop ligt een deel van de Natura 2000-opgaven voor de Vecht (Uiterwaarden Zwarte Water Vecht). De maatregelen in dit gebied zijn veel minder ingrijpend dan in de bovenloop (o.a. Vecht-Regge). Bovendien zijn de plannen al in een vergevorderd stadium. Daar waar mogelijk worden combinaties benut om de biodiversiteit verder te verbeteren en natuur te ontwikkelen. Ook vanuit het oogpunt van recreatie en beleving is het wenselijk de agrarische sector bij het beheer van de gebieden een belangrijkere rol te laten spelen en de gebieden middels de aanleg van routes (beter) toegankelijk te maken voor bezoekers.

In de omgeving van het deeltraject benedenloop Vecht (Vechtzone Zwolle – Dalfsen) ligt de nadruk op de volgende speerpunten:

- We leveren een bijdrage aan de verkenningen in het kader van de 'Veilige Vecht'.
- We dragen bij aan een integrale ruimtelijke visie op de toekomstige verstedelijking te kunnen dragen en te combineren met de maatschappelijke opgaven in het buitengebied.
- We dragen bij aan de ontwikkeling van een landschappelijk blauwgroen raamwerk Zwolle-Dalfsen.
- We dragen bij aan oplossingen voor waterveiligheid en het reserveren van ruimte voor een klimaatbestendige omgeving.
- We stimuleren natuurinclusieve landbouw, maar behouden ook ruimte voor grootschalige (duurzame) landbouw en stimuleren stadslandbouw in de stadsrand.
- We benutten kansen die combinaties van functies en natuurontwikkeling mogelijk maken en een bijdrage leveren aan versterking van de biodiversiteit, daarbij oog houdend voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de beleving van het landschap.

8.4. Raakvlakken andere programma's

Door in het Vechtdal meerdere functies te stapelen binnen de beperkte ruimte, ontstaan soms nieuwe kansen. Sommige opgaven zijn zo groot, dat hiervoor een eigen programma is ontwikkeld, zoals Natura 2000, KRW-opgave, HWBP, Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON), Vechtdalkompas, maar ook de energietransitie en het mobiliteitsbeleid van provincie en gemeenten. Bovendien ontstaan er in de toekomst mogelijk nieuwe programma's, zoals bijvoorbeeld voor de klimaat- en stikstofopgaven. De betrokken partners van Ruimte voor de Vecht zijn veelal ook vertegenwoordigd in die programma's. Waar nodig en waar kansen liggen, zorgen we voor onderlinge verbinding en afstemming. Door een meer integrale aanpak en verbinding tussen programma's, bereiken we samen een beter eindresultaat. Door opgaven te combineren en budgetten te ontschotten, zorgen we voor meer efficiëntie en ontstaan veelal win-win situaties die ook voor individuele ondernemers of bewoners interessant kunnen zijn. Ruimte voor de Vecht vervult een soort kapstok functie in het Vechtdal, waar alle ontwikkelingen en programma's samenkomen, worden verbonden en een plek krijgen. We vervullen daarin ook de rol als bewaker van de ruimtelijke kwaliteit met het oog op behoud van het unieke landschap.

Vanuit de energietransitie zijn betrokkenen op zoek naar ruimte en mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie. Dit is soms te combineren met andere functies. De opgave van de energietransitie en het realiseren van de doelen voor deze opgave liggen binnen de Regionale Energiestrategie (RES). Vanuit Ruimte voor de Vecht werken we mee aan een leidraad voor de landschappelijke inpassing van mogelijke oplossingsrichtingen. Hierover vindt afstemming plaats met de realisatie van de omgevingsvisie. De weilanden behouden we als drager van het cultuurlandschap en mogelijkheden voor een duurzame landbouw of natuurinclusieve landbouw.

De bestuurlijke afwegingen over de verkeersvisie en bereikbaarheid moet op Vechtdal-niveau worden benaderd. Daarbij speelt de verbinding tussen het stedelijk gebied en het Vechtdal een belangrijke rol. Zo is het vanuit mobiliteitsbeleid wenselijk om het verkeer rondom Zwolle beter te laten doorstromen. Maar ook de gemeenten Dalfsen, Ommen

en Hardenberg hebben behoefte aan goede verkeersverbindingen en doorstroming binnen de bebouwde kom. Aansluitend hierop vraagt Ruimte voor de Vecht aandacht om keuzes te maken in de gewenste rust en drukte. Afstemming tussen Ruimte voor de Vecht en het mobiliteitsbeleid van de provincie en gemeenten is dan ook wenselijk. Besluitvorming over mobiliteit vindt plaats binnen gemeenten en/of provincie. Daarnaast zijn er nog diverse programma's en ontwikkelingen die meer verweven zijn met de ambities van Ruimte voor de Vecht. Zo zet het Vechtdalkompas zich in voor de vrijetijdseconomie in het Vechtdal en liggen de programmalijnen heel dicht tegen Ruimte voor de Vecht aan: verbindende Vecht, een beleefbaar landschap, gastvrijheid & ondernemerschap en zorgzaam & gezond.

Andere programma's met doelen die we binnen Ruimte voor de Vecht omarmen, zijn Agro & Food, Natura 2000, Natuur voor Elkaar, KRW, HWBP, Klimaatadaptatie, Deltaprogramma Biodiversiteit en Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). De doelen van deze programma's worden waar mogelijk nagestreefd in het Vechtdal. Vanuit Ruimte voor de Vecht proberen we functies te combineren en doelen te stapelen.

Realisatie

Sinds 2009 is er al veel gerealiseerd in het Vechtdal. De projecten binnen het programma Ruimte voor de Vecht richtten zich vooral op waterveiligheid en waterkwaliteit, natuurontwikkeling en een impuls voor de regionale economie. Nu we als netwerkorganisatie verder gaan zorgen we voor de voortgang van de reeds lopende projecten en stimuleren we om nieuwe initiatieven te ontplooiën in het kader van de vier pijlers:

- I. Klimaatadaptatie & Waterveiligheid
- II. Natuurontwikkeling & Verbeteren biodiversiteit
- III. Verduurzaming van de landbouw
- IV. Duurzaam gastheerschap & Aantrekkelijke leefomgeving

Een overzicht van de actuele projecten is opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Dit programma heeft een looptijd van vier jaar, maar wordt jaarlijks geactualiseerd. In 2020 gaan we in gesprek met ondernemers en inwoners van het Vechtdal om de ideeën voor nieuwe initiatieven op te halen. Het uitvoeringsprogramma dat bij het masterplan is gevoegd, zal vanuit dat oogpunt eind 2020 al geactualiseerd worden.

Overzichtskaart

- Waterveiligheid (nevengeulen, waterkeringen, dijkherstel)
- Recreatiesluizen: bevaarbare Vecht
- Vistrappen
- Natuurlijke oevers en realisatie natuur
- Centrumplan: Gezicht naar de Vecht
- Torenplan en andere hoogtepunten Vechtdal
- Fietsroute
- Wandelroute
- Pontje
- Vechtzomp
- Anjerpunt
- Verhalenpunt Vechtdal
- Boeren in het Vechtdal
- Aanlegsteigers

 Vecht

*Gerealiseerde projecten in kader van
Ruimte voor de Vecht 2009 - 2019.*

Proces en organisatie

Ruimte voor de Vecht zet zich als netwerkorganisatie in voor de vier pijlers. De dertien partners betrekken onder andere ondernemers, inwoners, belangenorganisaties en onderwijsinstellingen om samen aan de slag te gaan met initiatieven die daaraan bijdragen.

Bij nieuwe initiatieven kunnen waar nodig nieuwe partners aansluiten bij de netwerkorganisatie. Door de juiste partners met Ruimte voor de Vecht te verbinden, zorgen we voor een integrale aanpak. Ruimte voor de Vecht faciliteert door een platform te bieden om kennis en ervaring te delen en tot nieuwe initiatieven te komen.

Betrokkenheid omgeving

Bij het realiseren van projecten of initiatieven, betrekken we al bewoners en ondernemers uit het Vechtdal sinds de start in 2009. Deze vorm van participatie willen we de komende jaren verder versterken. Deze direct betrokkenen zijn ondernemers en bewoners uit het Vechtdal of afkomstig uit belangenorganisaties en overheden. Wij zien hen ook als belangrijke ambassadeurs voor ons Vechtdal. Samen met hen willen we meer betrokkenheid in de omgeving creëren om nieuwe initiatieven op

te starten die vanuit het gebied zelf belangrijk worden gevonden. Zo willen we bijdragen aan het realiseren van kansen gedacht vanuit de energie uit het gebied zelf. Dit is een verdiepingsslag op de participatie en betrokkenheid in het Vechtdal die er nu al is.

Verder vindt periodiek een monitoringsonderzoek plaats onder bewoners van het Vechtdal. De resultaten hiervan geven inzicht in de behoefte en mogelijke verbeteringen voor de omgeving. Deze suggesties en die uit andere inventarisaties naar voren zijn gekomen, nemen we waar nodig en wenselijk mee in ons uitvoeringsprogramma.

Onderzoek > verbonden met de praktijk

Op verschillende terreinen is soms aanvullend onderzoek nodig. We betrekken opleidingen en kennisinstellingen om hier vanuit het theoretisch kader vorm aan te geven en betrekken (agrarisch) ondernemers en landgoedeigenaren bij praktijkonderzoek. De kennis en ervaring die we opdoen, delen we in het kader van Ruimte voor de Vecht en nieuwe waardevolle inzichten proberen we breed toe te passen.

Financieel

De nieuwe initiatieven worden zoveel mogelijk projectmatig opgepakt. Dit houdt ook in dat bij nieuwe initiatieven de betrokken initiatiefnemers in eerste instantie zelf zorgdragen voor het budget en/of capaciteit. Aanvullend hierop speelt Ruimte voor de Vecht een proactieve rol bij het verwerven van fondsen en subsidies om de initiatieven mogelijk te maken en om ook op de lange termijn te kunnen blijven investeren in de doelen van Ruimte voor de Vecht. Door de integrale aanpak van Ruimte voor de Vecht ontstaan er optimale kansen om de verschillende initiatieven te koppelen aan diverse subsidietrajecten.

Het budget waaruit de 'diensten voor het behoud van het ecosysteem' worden voldaan, kan worden opgebouwd met een bijdrage van bijvoorbeeld de recreantenbezoekers en/of de betrokken partners die willen investeren in het landschap en hun inkomsten verdienen door behoud van het landschap. In beginsel kunnen ecosysteemdiensten worden gestimuleerd met omslagsubsidies.

Voorlichting en bewustwording

Ruimte voor de Vecht investeert in voorlichting en bewustwording op het gebied van diverse opgaven in het buitengebied. We dragen bij aan een overkoepelende informatievoorziening, kennisdeling, educatieprogramma's voor verschillende leeftijden, beleavingsarrangementen, kernboodschappen in marketing campagnes, etc.

Ruimte
voor de
Vecht